

EUROPOS
KOMISIJA

Strasbūras, 2024 11 26
COM(2024) 705 final

**KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI IR
EUROPOS CENTRINIAM BANKUI**

2025 m. Europos semestras. Naujosios ekonomikos valdymo sistemos įgyvendinimas

Šiandienos dokumentų rinkiniu pradedamas pirmasis naujosios ekonomikos valdymo sistemos, kuri įsigaliojo 2024 m. balandžio 30 d.¹ ir yra plačiausio užmojo ir išsamiausia ES ekonomikos valdymo taisyklių reforma nuo ekonomikos ir finansų krizės, įgyvendinimo ciklas. Pagrindiniai naujosios sistemos tikslai – vykdant augimą skatinančias reformas ir prioritetines investicijas visose valstybėse narėse didinti valstybių narių skolos tvarumą ir skatinti tvarų bei integracinį augimą. Remdama žaliosios, skaitmeninės, įtraukios bei atsparios ekonomikos kūrimo pažangą sistema padeda užtikrinti, kad ES taptų konkurencingesnė ir geriau pasirengusi ateities iššūkiams. Šiandien paskelbti dokumentai yra svarbus šios naujos sistemos įgyvendinimo etapas. Kai juos patvirtins Taryba, jie suteiks valstybėms narėms nuoseklų politikos pagrindą vykdyti ekonominę ir fiskalinę politiką kelerius ateinančius metus.

Naujoji ekonomikos valdymo sistema padės užtikrinti veiksmingą ekonominės politikos koordinavimą ir daugiašalę biudžeto priežiūrą. Joje daugiausia dėmesio skiriama tiek fiskaliniam tvarumui, tiek tvariam ekonomikos augimui, todėl ji užtikrina aukšto lygio politikos nuoseklumą. Ji taip pat užtikrina kur kas glaudesnę valstybių narių fiskalinių strategijų ir reformų bei investicijų, kurių reikia tvariam ir integraciniam augimui remti, integraciją, vadovaujantis Europos prioritetais.

Reformos ir investicijos yra labai svarbios siekiant įveikti naujus ir esamus iššūkius ir padėti patikimai sumažinti skolą. Tarp ES prioritetų – siekis įgyvendinti žaliąją ir skaitmeninę pertvarką, sustiprinti ekonominį ir socialinį atsparumą, įskaitant Europos socialinių teisių ramstį, padidinti našumą ir konkurencingumą ir sustiprinti Europos saugumo pajėgumus. Naujoji sistema sudaro palankesnes sąlygas ir suteikia paskatų valstybėms narėms įgyvendinti būtinas reformas ir investicijas šiose srityse. Tuo tikslu valstybės narės nustatė, kaip jos įgyvendins reformas ir investicijas, kuriomis reaguojama į pagrindinius Europos semestro metu nustatytus iššūkius ir siekiama įgyvendinti bendrus Sąjungos prioritetus². Visų pirma valstybės narės gali pasinaudoti laipsniškesniu fiskalinio koregavimo planu, kai jų planai pagrįsti investicijų ir reformų įsipareigojimais, kuriais prisidedama prie tvaraus ir integracinio augimo bei atsparumo, remiamas fiskalinis tvarumas ir atsižvelgiama į bendrus Sąjungos prioritetus.

Fiskaliniai tikslai turėtų būti diferencijuoti ir atitikti valstybių narių fiskalinio tvarumo aspektus. Naujoji bendra ES sistema leidžia diferencijuoti valstybes nares pagal jų individualią fiskalinę būklę, atsižvelgiant į konkrečiai šaliai būdingus fiskalinio tvarumo aspektus. Tokia rizika grindžiamos priežiūros sistema sudarys sąlygas prireikrus patikimai ir laipsniškai mažinti valstybės skolą ir užtikrins, kad biudžetų deficitai skaidriai sumažėtų iki mažesnės nei 3 proc. BVP Sutartyje nustatytos pamatinės vertės arba išliktų už ją mažesni, užtikrinant vienodas sąlygas visoms valstybėms narėms.

¹ Pagrindiniai reformuotos ES ekonomikos valdymo sistemos elementai yra Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2024/1263 dėl veiksmingo ekonominės politikos koordinavimo ir daugiašalės biudžeto priežiūros kartu su iš dalies pakeistu Reglamentu (EB) Nr. 1467/97 dėl perviršinio deficito procedūros įgyvendinimo ir iš dalies pakeista Tarybos direktyva 2011/85/ES dėl valstybių narių biudžeto sistemų.

² Reglamente nustatyti bendri prioritetai yra: i) sąžininga žalioji ir skaitmeninė pertvarka, įskaitant klimato srities tikslus; ii) socialinis ir ekonominis atsparumas, įskaitant Europos socialinių teisių ramstį; iii) energetinis saugumas ir iv) kai būtina, gynybos pajėgumų stiprinimas.

Sistema paskatins laikytis reikalavimų, nes yra orientuota į vidutinės trukmės laikotarpį, ja suteikiama daugiau veiksmų laisvės valstybėms narėms parengti savo politikos tikslus ir sustiprinamas vykdymo užtikrinimas. Naujosios sistemos pagrindas yra vidutinės trukmės laikotarpio fiskaliniai struktūriniai planai (toliau – vidutinės trukmės laikotarpio planai), kuriuos šiandien įvertino Komisija. Šiuose planuose nustatyti valstybių narių fiskaliniai tikslai, taip pat reformos ir investicijos, kuriomis siekiama įgyvendinti bendrus ES prioritetus ir konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas. Taigi sistemoje įžvalgų semiamasi iš Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės (EGADP) įsipareigojimais grindžiamo požiūrio į politikos koordinavimą, pagal kurį numatoma tvirta nacionalinė atsakomybė už politikos formavimą ir rezultatus, remiantis naujosios sistemos reikalavimais ir Komisijos išankstinėmis gairėmis valstybėms narėms. Kaip ir EGADP, naujoji sistema skatina teigiamą reformų ir investicijų sąveiką. Naujojoje sistemoje didesnė atsakomybė derinama su veiksmingesniu ir nuoseklesniu ES fiskalinių taisyklių vykdymo užtikrinimu.

Besitęsiantis ekonomikos atsigavimas ir EGADP dotacijų ir kitų ES fondų lėšų įsisavinimas sudaro palankias sąlygas didinti ES tvaraus ir integracinio augimo potencialą, remti investicijas ir įveikti fiskalinio tvarumo iššūkius. Europos ekonomika pasirodė esanti atspari ir atgauna pagreitį, tačiau dėl valstybės skolos ir deficito pokyčių daugiau dėmesio reikia skirti fiskaliniam tvarumui. Po užsitęsusio ir plataus masto sąstingio 2024 m. ES ekonomika vėl pradėjo augti, darbo rinkos rezultatai yra geri, o infliacinis spaudimas toliau mažėja. Nepaisant padidėjusio neapibrėžtumo, atrodo, kad susidarė šiek tiek spartesnio vidaus paklausos augimo sąlygos. Vartojimas auga, 2024 m. susitraukusios investicijos turėtų atsigauti, todėl numatoma, kad ES ekonomikos augimas 2025 m. paspartės iki 1,5 proc., o 2026 m. toliau spartės iki 1,8 proc. ES lėšos (visų pirma priemonės „NextGenerationEU“ (EGADP) ir sanglaudos politikos) 2025 ir 2026 m. turėtų būti įsisavinamos sparčiau ir toliau remti valstybių narių investicijas. Be to, valstybės narės savo vidutinės trukmės planuose nurodė, kad per plano laikotarpį jos investicijas išlaikys arba padidins. Šios teigiamos aplinkybės sudarys palankesnes sąlygas įgyvendinti būtinas priemones fiskalinio tvarumo iššūkiams įveikti valstybėse narėse, kurių deficitas ir (arba) skola yra dideli, kaip nustatyta naujojoje sistemoje. 2025 m. numatoma šiek tiek stabdomoji euro zonos fiskalinės politikos kryptis derinama su investicijų plėtra, o tai rodo, kad naujoji fiskalinė sistema veiksmingai užtikrina, kad koregavimas būtų laipsniškas ir nebūtų vykdomas investicijų sąskaita.

Ši komunikatą sudaro keturi skirsniai. I skirsnyje pateikiamas fiskalinio tvarumo ir ekonomikos augimo integruoto fiskalinių dokumentų rinkinio tikslas. II skirsnyje pateikiama valstybių narių vidutinės trukmės laikotarpio fiskalinių struktūrinių planų vertinimo apžvalga. III skirsnyje paaiškinami šio rudens perviršinio deficito procedūros žingsniai. Jame pateikiamos siūlomos rekomendacijos pagal SESV 126 straipsnio 7 dalį valstybėms narėms, kurioms taikoma perviršinio deficito procedūra, ir naujausio pranešimo pagal 126 straipsnio 3 dalį išvados dviem valstybėms narėms. IV skirsnyje pateikiama šių metų biudžeto planų projektų vertinimo apžvalga ir įvertinama euro zonos fiskalinės politikos kryptis bei politikos priemonių derinys. Prieduose pateikiama išsamesnė informacija apie kiekvieną iš minėtų skirsnių.

I. INTEGRUOTAS FISKALINIO TVARUMO IR EKONOMIKOS AUGIMO FISKALINIŲ DOKUMENTŲ RINKINYS

Dokumentų rinkinį sudaro 2025 m. vidutinės trukmės laikotarpio planų ir biudžeto planų projektų, taip pat perviršinio deficito procedūrų įgyvendinimo vertinimai. Su šiais procesais susiję šiandien paskelbti dokumentai yra: i) Komisijos rekomendacijos dėl Tarybos rekomendacijų dėl 21 valstybės narės vidutinės trukmės laikotarpio planų, ii) Komisijos rekomendacijos dėl Tarybos rekomendacijų pagal SESV 126 straipsnio 7 dalį aštuonioms valstybėms narėms ištaisyti perviršinio valdžios sektoriaus deficito padėtį, iii) Komisijos pranešimas pagal SESV 126 straipsnio 3 dalį dviem valstybėms narėms, kuriame vertinama atitiktis 3 proc. BVP deficito kriterijui, ir iv) Komisijos nuomonės dėl 17 euro zonos valstybių narių biudžeto planų projektų (žr. I priedą).

Nors šie procesai teisiškai atskiri, jų turinys yra neatsiejamai susijęs. Vidutinės trukmės laikotarpio planuose paprastai pateikiamas ateinančių ketverių metų³ valstybės narės fiskalinis planas (apibrėžtas pagal grynųjų išlaidų augimo tempą), taip pat prioritetinės reformos ir investicijos. Euro zonos valstybių narių biudžeto planų projektuose išdėstomas nacionalinės vyriausybės siūlomas metinio biudžeto projektas, t. y. konkrečios kitų metų išlaidų ir pajamų priemonės vidutinės trukmės laikotarpio plane nustatytam fiskaliniam planui įgyvendinti. Galiausiai, pagal perviršinio deficito procedūrą nustatomas planas, kaip ištaisyti valstybės narės perviršinį deficitą, jeigu jis susidaręs.

Atsižvelgdama į šias sąsajas, Komisija suderino šių procesų laiką ir atliko integruotą vertinimą, kad būtų užtikrintas jos fiskalinės priežiūros nuoseklumas. Kai Komisija pavasarį pateikė savo pasiūlymus dėl Tarybos sprendimų pagal SESV 126 straipsnio 6 dalį dėl perviršinio deficito susidarymo 7 valstybėse narėse, ji išimties tvarka atidėjo savo rekomendacijas dėl Tarybos rekomendacijų pagal SESV 126 straipsnio 7 dalį, kol bus pateikti ir įvertinti vidutinės trukmės laikotarpio planai⁴. Tokiu būdu ji suteikė galimybę, jei vidutinės trukmės laikotarpio plano vertinimas būtų teigiamas, užtikrinti, kad taisomasis planas pagal perviršinio deficito procedūrą atspindėtų vidutinės trukmės laikotarpio plane pateiktą grynųjų išlaidų planą. Be to, pirmųjų vidutinės trukmės laikotarpio planų vertinimo laikas buvo suderintas su biudžeto planų projektų procesu, kad pastaruosius būtų galima vertinti atsižvelgiant į 2025 m. fiskalinį planą, įtrauktą į vidutinės trukmės laikotarpio planus⁵. Taigi biudžeto planų projektuose galima pateikti pirmuosius žingsnius, kuriais siekiama įgyvendinti vidutinės trukmės laikotarpio planą, ir numatyti konkrečias pirmųjų metų (2025 m.) politikos priemones. Ateityje atitiktis reikalavimams pagal visus tris procesus bus vertinama remiantis tik grynųjų išlaidų augimu, vieninteliu veiklos rodikliu pagal naująją sistemą, ir taip bus užtikrintas nuoseklumas ir skaidrumas.

³ Tiksliai plano trukmė priklauso nuo nacionalinio teisėkūros ciklo trukmės. Bet kuriuo atveju fiskalinio koregavimo laikotarpis turėtų trukti ne ilgiau kaip ketverius metus (nebent koregavimo laikotarpis pratęsiamas).

⁴ Tuo pačiu požiūriu vadovautasi Rumunijos atveju: liepos mėn. Tarybai priėmus sprendimą, kad veiksmingų priemonių nesiimta, reikėjo parengti patikslintą rekomendaciją pagal SESV 126 straipsnio 7 dalį.

⁵ Valstybės narės savo vidutinės trukmės laikotarpio planus turėjo pateikti iki rugsėjo 20 d., nors Komisija sutiko, kad būtų priimtina juos pateikti iki spalio 15 d., kad pateikimo laiką būtų galima suderinti su biudžeto planų projektų pateikimo laiku.

II. VIDUTINĖS TRUKMĖS LAIKOTARPIO PLANŲ APŽVALGA

Komisija įvertino 21 iš 22 pateiktų vidutinės trukmės laikotarpio planų ir siūlo Tarybos rekomendacijas dėl jų. Po konstruktyvių techninių dialogų su valstybėmis narėmis Komisija mano, kad Airijos, Čekijos, Danijos, Estijos, Graikijos, Italijos, Ispanijos, Kipro, Kroatijos, Latvijos, Lenkijos, Liuksemburgo, Maltos, Prancūzijos, Portugalijos, Rumunijos, Slovakijos, Slovėnijos, Suomijos ir Švedijos vidutinės trukmės laikotarpio planai atitinka Reglamento 2024/1263 dėl veiksmingo ekonominės politikos koordinavimo ir daugiašalės biudžeto priežiūros (toliau – Reglamentas) reikalavimus ir nurodo patikimą fiskalinį planą, kuriuo siekiama užtikrinti fiskalinį tvarumą vidutinės trukmės laikotarpiu. Nyderlandų atveju Komisija siūlo patvirtinti grynųjų išlaidų planą, atitinkantį birželio mėn. jos perduotą techninę informaciją, o visų kitų valstybių narių atveju Komisija siūlo patvirtinti atitinkamuose vidutinės trukmės laikotarpio planuose nustatytą fiskalinį planą. Vengrijos planas buvo pateiktas 2024 m. lapkričio 4 d. ir tebėra vertinamas laikantis Reglamente nustatyto 6 savaičių termino. Austrijos, Belgijos, Bulgarijos, Lietuvos ir Vokietijos planų pateikimas buvo atidėtas dėl visuotinių rinkimų ir naujų vyriausybių formavimo.

Komisija įvertino 21 vidutinės trukmės laikotarpio planą ir 5 iš jų (Italijos, Ispanijos, Prancūzijos, Rumunijos ir Suomijos) rekomenduojamas fiskalinio koregavimo laikotarpis pratęsiamas nuo 4 iki 7 metų. Šių penkių valstybių narių koregavimo laikotarpio pratęsimas grindžiamas investicijų ir reformų įsipareigojimais, kuriais prisidedama prie tvaraus ir integracinio augimo ir atsparumo, remiamas fiskalinis tvarumas ir reaguojama į pagrindinius iššūkius, nustatytus per Europos semestrą, visų pirma atitinkamose konkrečioms šalims skirtose rekomendacijose, ir atsižvelgiama į bendrus Sąjungos prioritetus. Vadovaudamosi Reglamentu, valstybės narės savo koregavimo laikotarpio pratęsimą pagrindė atitinkamomis priemonėmis, įtrauktomis į jų ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo (EGAD) planus, taip pat patikslintomis EGAD planų priemonėmis ir papildomomis priemonėmis. Pavyzdžiui, Rumunija į savo planą įtraukė savo EGAD plane numatytą pensijų reformą ir specialių pensijų režimų reformą. Prancūzijos plane pateikta investicijų programa strateginių sektorių pertvarkai remti, kuri papildo ir padidina pagal Prancūzijos EGAD planą priimtus įsipareigojimus. Valstybės narės pagal savo vidutinės trukmės laikotarpio planus taip pat ėmėsi tam tikrų naujų priemonių. Tai, pavyzdžiui, išsami socialinės apsaugos reforma Suomijoje, priemonės mokesčių sistemai supaprastinti Italijoje ir darbo ir darbo paieškos vizų sistema Ispanijoje.

Valstybės narės savo vidutinės trukmės laikotarpio planuose nurodė, kad per plano laikotarpį jos investicijas išlaikys arba padidins. Atsižvelgdamos į tai, kad naujojoje sistemoje daugiausia dėmesio skiriama investicijoms ir reformoms, kuriomis siekiama užtikrinti tvarų ir integracinį augimą vidutinės trukmės ir ilguoju laikotarpiu, dauguma valstybių narių planuoja iki 2028 m. padidinti nacionalinėmis lėšomis finansuojamų investicijų lygį. Tarp tų valstybių narių – ir valstybės narės, kurios paprašė pratęsti jų fiskalinio koregavimo laikotarpį ir įsipareigojo bent išlaikyti prieš planą buvusį vidutinės trukmės

laikotarpio nacionalinėmis lėšomis finansuojamų viešųjų investicijų lygį, kaip reikalaujama Reglamente⁶.

Visos valstybės narės savo planuose pranešė apie politikos ketinimus dėl reformų ir investicijų, kuriomis siekiama reaguoti į iššūkius, nustatytus per Europos semestrą, ir atsižvelgti į bendrus ES prioritetus. Valstybės narės savo planuose paaiškino, kaip jos užtikrins, kad būtų įgyvendintos reformos ir investicijos, kuriomis reaguojama į pagrindinius iššūkius, nustatytus per Europos semestrą, visų pirma konkrečioms šalims skirtose rekomendacijose. Valstybės narės taip pat turi pranešti, kaip jos atsižvelgs į bendrus ES prioritetus, be kita ko, užtikrinti sąžiningą skaitmeninę ir žaliąją pertvarką, socialinę ir ekonominę atsparumą, įskaitant Europos socialinių teisių ramstį, energetinis saugumą ir, kai būtina, gynybos pajėgumų stiprinimą. Valstybės narės į savo planus įtraukė plačią reformų ir investicijų darbotvarkę, apimančią politikos sritis, susijusias su bendrais ES prioritetais, ir, kai aktualu, iššūkiais, nustatytais konkrečiai joms skirtose Tarybos rekomendacijose. Priemonės, kuriomis siekiama įgyvendinti sąžiningą žaliąją ir skaitmeninę pertvarką, pavyzdžiui, remiant pastatų renovaciją energijos vartojimo efektyvumui didinti ir investicijas į energetikos infrastruktūrą, taip pat reikia vertinti atsižvelgiant į nacionalinius energetikos ir klimato srities veiksmų planus. Priemonių, kurių planuose imtasi socialiniam ir ekonominiam atsparumui remti, pavyzdžiai yra, be kita ko, socialinės apsaugos arba pensijų sistemos reformos, priemonės sveikatos priežiūros sistemos veiksmingumui ir efektyvumui didinti arba įgūdžiams ar mokymuisi visą gyvenimą remti, taip pat priemonės vaikų priežiūros paslaugų prieinamumui didinti. Tam tikros valstybės narės į savo planus taip pat įtraukė priemones, kuriomis siekiama stiprinti jų teisingumo sistemų ir valdymo sistemų nepriklausomumą ir veiksmingumą. Planuose numatyti reformų įsipareigojimai ir investicijos, kurie padės patenkinti investicijų poreikius, susijusius su bendrais ES prioritetais, įskaitant prioritetus, susijusius su gynybos pajėgumų stiprinimu. Komisija išanalizavo valstybių narių ketinimus dėl reformų ir investicijų. Reformų ir investicijų įgyvendinimas bus vertinamas pavasarį (pradedant nuo 2025 m. pavasario), rengiant Europos semestro pavasario dokumentų rinkinį po to, kai valstybės narės pateiks pirmąsias metines pažangos ataskaitas.

Valstybių narių vidutinės trukmės laikotarpio planų įgyvendinimas bus vertinamas 2025 m. pavasarį, o vėliau – per ekonominės ir fiskalinės priežiūros ir koordinavimo ciklus pavasarį ir rudenį. Pirmasis vertinimas rengiant semestro pavasario dokumentų rinkinį bus paremtas metinėmis pažangos ataskaitomis, kurias valstybės narės turi pateikti 2025 m. pavasarį. Tos ataskaitos suteiks Komisijai galimybę pavasarį įvertinti fiskalinio plano įgyvendinimą, pažangą įgyvendinant reformas ir investicijas, kurias valstybės narės įsipareigojo įgyvendinti savo vidutinės trukmės laikotarpio planuose, taip pat konkrečioms šalims skirtų rekomendacijų įgyvendinimą. Valstybės narės, kurioms taikoma perviršinio deficito procedūra, taip pat turės pranešti apie veiksmus, kurių ėmėsi atsižvelgdamos į rekomendaciją pagal SESV 126 straipsnio 7 dalį.

III. PERVERŠINIO DEFICITO PROCEDŪROS

⁶ Reglamento (ES) 2024/1263 36 straipsnyje išdėstytose pereinamojo laikotarpio nuostatose taip pat reikalaujama, kad šios valstybės narės išlaikytų savo vidutinį laikotarpio, kurį apima ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planas, nacionalinėmis lėšomis finansuojamų investicijų lygį (d punktas).

Į rudens dokumentų rinkinį įtrauktos aštuonios rekomendacijos Tarybai nustatyti fiskalinį planą, kaip ištaisyti valstybių narių, kurioms taikoma perviršinio deficito procedūra, perviršinį deficitą. Tos rekomendacijos skirtos septynioms valstybėms narėms, kurių perviršinio deficito procedūra pradėta 2024 m. liepos mėn. (Belgijai, Italijai, Lenkijai, Maltai, Prancūzijai, Slovakijai ir Vengrijai), ir Rumunijai, kuriai perviršinio deficito procedūra taikoma nuo 2020 m. Kai Komisija rekomenduoja Tarybai patvirtinti vidutinės trukmės laikotarpio plane pateiktą fiskalinį planą, taisomasis planas rekomendacijoje dėl perviršinio deficito procedūros atitinka grynųjų išlaidų planą vidutinės trukmės laikotarpio plane. Kai tokios rekomendacijos nėra, kaip Belgijos ir Vengrijos atveju, taisomasis planas rekomendacijoje dėl perviršinio deficito procedūros yra pagrįstas Komisijos 4 metų orientacine trajektorija, atnaujinta remiantis naujausiais duomenimis. Jei šių valstybių narių vertinimas bus teigiamas ir Taryba patvirtins jų vidutinės trukmės laikotarpio planus, Komisija yra pasirengusi siūlyti patikslintą rekomendaciją.

Siekdama nuspręsti, ar reikia inicijuoti perviršinio deficito procedūras, Komisija įvertino dviejų valstybių narių (Austrijos ir Suomijos) atitiktį deficito kriterijui. Remdamasi pranešimu pagal 126 straipsnio 3 dalį, Komisija apsvarstys galimybę siūlyti pradėti deficito kriterijumi grindžiamą Austrijos perviršinio deficito procedūrą. Austrija pranešė, kad planuojamas deficitas 2024 m. viršys 3 proc. BVP pamatinę vertę, o Komisijos prognozėje nenumatoma, kad 2025 ar 2026 m. deficitas sumažėtų tiek, kad nesiektų 3 proc. BVP pamatinės vertės, darant prielaidą, kad politika nesikeis⁷. Todėl Komisija apsvarstys galimybę siūlyti Tarybai nustatyti, kad Austrijoje yra susidaręs perviršinis deficitas. Austrijos valdžios institucijos pareiškė ketinančios imtis būtinų priemonių, kad 2025 m. sumažintų deficitą iki mažesnės nei 3 proc. vertės. Komisija yra pasirengusi įvertinti naujas priemones, kai tik vyriausybė oficialiai dėl jų susitars ir kai jos bus pakankamai detalizuotos. Kalbant apie Suomiją, kuri taip pat pranešė apie planuojamą 3 proc. BVP viršijantį deficitą 2024 m., siūlyti pradėti perviršinio deficito procedūros Komisija neketina, nes numatoma, kad jau nuo 2025 m. deficitas nebeviršys pamatinės vertės nesiimant papildomų politikos priemonių. Komisija taip pat peržiūrėjo tų valstybių narių, kurios buvo nagrinėtos 2024 m. pavasarį pateiktame pranešime pagal 126 straipsnio 3 dalį, tačiau pradėti jų perviršinio deficito procedūros Komisija nerekomendavo (Čekija, Estija, Ispanija ir Slovėnija), biudžeto būklę ir padarė išvadą, kad pavasario vertinimas vis dar galioja.

IV. BIUDŽETO PLANŲ PROJEKTŲ APŽVALGA IR EURO ZONOS FISKALINĖS POLITIKOS KRYPTIS

Komisija įvertino 2025 m. euro zonos valstybių narių biudžeto politiką ir išnagrinėjo, ar joje numatyti tinkami pirmi veiksmai, kad būtų galima įgyvendinti vidutinės trukmės laikotarpio planus. Komisija paskelbė atskiras nuomones ir jose įvertino 17 biudžeto planų projektų. Vertinant biudžeto planų projektus daugiausia dėmesio skirta grynųjų išlaidų augimui 2024–2025 m., atsižvelgiant į Komisijos 2024 m. rudens prognozę. Siekiant įgyvendinti kokybinės 2024 m. fiskalines konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas, nuomonėse vertinama, ar gryniosios išlaidos neviršija valstybių narių vidutinės trukmės laikotarpio planuose nustatytų viršutinių ribų, jeigu toks planas parengtas ir Tarybai rekomenduojama jį patvirtinti. Kitu atveju atliekant vertinimą remiamasi orientacine trajektorija (Vokietijos

⁷ Prognozėje neatsižvelgiama į Austrijos 2025 m. biudžetą, nes jis buvo atidėtas dėl Austrijos rinkimų ciklo.

atveju) arba technine informacija (Nyderlandų atveju), valstybėms narėms pateikta 2024 m. birželio 21 d., arba tiesiogiai konkrečiai šaliai skirta rekomendacija (Lietuvos atveju).

Apskritai laikoma, kad fiskalines rekomendacijas atitinka aštuonios euro zonos valstybės narės. Vertinama, kad rekomendacijas **atitinka** Graikijos, Italijos, Kipro, Kroatijos, Latvijos, Prancūzijos, Slovakijos ir Slovėnijos biudžeto planų projektai. Estijos, Liuksemburgo, Maltos, Portugalijos, Suomijos ir Vokietijos biudžeto planų projektai rekomendacijas **atitinka nevisiškai**. Numatoma, kad Airijos⁸, Estijos, Suomijos ir Vokietijos metinis ir (arba) bendras grynujų išlaidų augimas viršys atitinkamą viršutinę ribą; iki 2024–2025 m. žiemos Liuksemburgo, Maltos ir Portugalijos neatidėliotinų su energija susijusių paramos priemonių nenumatoma laipsniškai panaikinti, tačiau jų grynujų išlaidų augimas turėtų neviršyti viršutinės ribos. Nyderlandų planas vertinamas kaip **neatitinkantis** rekomendacijos, o Lietuvos atveju **kyla rizika, kad planas rekomendacijos neatitiks**. Padėtį tose šalyse reikės budriai stebėti ir galbūt imtis veiksmų siekiant užtikrinti, kad jų biudžeto vykdymas atitiktų joms skirtas rekomendacijas ir naująją sistemą. Kalbant apie euro zonos valstybes nares, kurios 2025 m. biudžeto plano projekto dar nepateikė (Austrija, Belgija ir Ispanija), Komisija šiuo etapu negali įvertinti, ar tų valstybių narių 2025 m. fiskalinė politika atitinka rekomendacijas.

Komisijos atliktas biudžeto planų projektų vertinimas rodo, kad 2025 m. fiskalinės politikos kryptis bus šiek tiek stabdomoji ir yra tinkama, atsižvelgiant į nuolatinį viešųjų investicijų augimą. Todėl naujoji sistema patvirtina pradinę prielaidą, kad fiskalinis konsolidavimas negali būti vykdomas investicijų sąskaita. Stabdomąją fiskalinės politikos kryptį 2025 m. skatina vykdyti einamųjų išlaidų sumažėjimas, kurį iš dalies atsveria didėjančios investicijos. Po ilgo skatinamosios fiskalinės politikos krypties laikotarpio 2024 m. politika taip pat buvo stabdomoji ir jai buvo būdingas aukštas arba didėjantis valstybės skolos lygis. Numatoma 2025 m. politikos kryptis taip pat paremtų pinigų politikos pastangas užtikrinti, kad infliacija grįžtų prie tikslinio lygio.

Kartu numatoma, kad 2025 m. fiskalinės politikos kryptis valstybėse narėse bus nevienoda, vadovaujantis peržiūrėtos sistemos rizika grindžiamu požiūriu. Pagal naujojoje sistemoje numatytą požiūrį, didesnių fiskalinių pastangų planuojama imtis valstybėse narėse, kurių fiskaliniai iššūkiai didesni.

2025 m. viešosios investicijos turėtų vėl didėti beveik visose valstybėse narėse. Apskritai numatoma, kad euro zonos viešosios investicijos pasieks 3,5 proc. potencialaus BVP, palyginti su 3 proc. potencialaus BVP 2019 m. Tai atspindi nuo 2019 m. matomas nuolatinės valstybių narių pastangas apsaugoti ir padidinti investicijas daugelio krizių akivaizdoje, remiantis per finansų krizę, kai investicijos sumažėjo, įgyta patirtimi. Įnašai iš nacionalinių biudžetų valstybėse narėse skiriasi, o tam tikrose valstybėse narėse jaučiamas reikšmingas EGADP ir ES fondų (įskaitant sanglaudos politikos fondus) poveikis.

⁸ Nors numatoma, kad Airijos grynujų išlaidų augimas taip pat viršys viršutinę ribą, fiskalinės KŠSR ji negavo, o Komisijos nuomonėje galutinis jos biudžeto plano projekto vertinimas nepateiktas.

I PRIEDAS. FISKALINIO RUDENS DOKUMENTŲ RINKINIO APŽVALGOS LENTELĖ

Šalis	Biudžeto plano projekto pateikimas ir nuomonė	Vidutinės trukmės laikotarpio planas			Perviršinio deficito procedūra	
		Pateikimas	Koregavimo laikotarpio pratęsimas	Rekomendacija dėl Tarybos rekomendacijos, kuria patvirtinamas planas	Rekomendacija dėl Tarybos rekomendacijos pagal 126 straipsnio 7 dalį	Pranešimas pagal 126 straipsnio 3 dalį
BE					X	
BG	nėra					
CZ	nėra	X		X		
DK	nėra	X		X		
DE	X					
EE	X	X		X		
IE	X	X		X		
EL	X	X		X		
ES		X	X	X		
FR	X	X	X	X	X	
HR	X	X		X		
IT	X	X	X	X	X	
CY	X	X		X		
LV	X	X		X		
LT	X					
LU	X	X		X		
HU	nėra	X			X	
MT	X	X		X	X	
NL	X	X		X		
AT						X
PL	nėra	X		X	X	
PT	X	X		X		
RO	nėra	X	X	X	X	
SI	X	X		X		
SK	X	X		X	X	
FI	X	X	X	X		X
SE	nėra	X		X		

Pastaba. Biudžeto plano projektą turi pateikti tik euro zonos valstybės narės.

II PRIEDAS. VIDUTINĖS TRUKMĖS LAIKOTARPIO FISKALINIAI STRUKTŪRINIAI PLANAI

(i) *Naujoji sistema ir procesas*

Naujoji ekonomikos valdymo sistema, kurios kertinis akmuo yra valstybių narių vidutinės trukmės laikotarpio planai, pradėta įgyvendinti 2024 m. pavasarį. Vidutinės trukmės laikotarpio planų procesas nustatytas Reglamentu (ES) 2024/1263⁹. Planai taip pat turėtų užtikrinti, kad valstybės narės, kurioms taikoma perviršinio deficito procedūra, atitiktų korekcinės dalies (Reglamento (EB) Nr. 1467/97) reikalavimus. Pirmasis žingsnis rengiant planus – apsisikeitimas technine informacija tarp valstybių narių ir Komisijos, jei pateikiamas prašymas, o po jo surengti techniniai dialogai su valstybėmis narėmis siekiant užtikrinti, kad jų planai atitiktų Reglamentą.

Valstybėms narėms, kurių numatomas valdžios sektoriaus deficitas 2024 m. viršija 3 proc. BVP arba skolos ir BVP santykis viršija 60 proc., išsiųstos orientacinės trajektorijos. Jos yra išankstinių gairių, kurias Komisija valstybėms narėms perdavė 2024 m. birželio 21 d. prieš techninius dialogus ir kuriose taip pat pateikti planams ir metinėms pažangos ataskaitoms taikomi informacijos reikalavimai, dalis. Orientacinėje trajektorijoje nustatomas konkrečios šalies didžiausias grynųjų išlaidų augimo tempas, atitinkantis naujosios sistemos reikalavimus. Juo turėtų būti užtikrinta, kad iki koregavimo laikotarpio pabaigos valdžios sektoriaus skola patikimai mažėtų arba liktų apdairaus lygio, o valdžios sektoriaus deficitas būtų sumažintas iki mažesnio už 3 proc. BVP lygio ir toks išliktų, pagal Reglamento 6, 7 ir 8 straipsnius. Devynios valstybės narės gavo orientacinę trajektoriją (žr. 2 lentelę), o kitoms valstybėms narėms išsiųsta techninė informacija, jei jos to paprašė. Techninėje informacijoje nurodomas mažiausias struktūrinio pirminio balanso lygis, kurį būtų reikalaujama užtikrinti iki valstybės narės plano pabaigos, kad jos skolos ir deficito lygiai ir toliau atitiktų fiskalines taisykles vidutinės trukmės laikotarpiu¹⁰.

Per septynis mėnesius nuo naujosios sistemos įsigaliojimo Komisija priėmė 21 rekomendaciją dėl Tarybos rekomendacijos dėl vidutinės trukmės laikotarpio planų. Komisijos rekomendacijose dėl Tarybos rekomendacijų taip pat pateiktas išsamus vidutinės trukmės laikotarpio plano vertinimas. Remdamasi šiuo vertinimu, Komisija rekomenduoja Tarybai priimti rekomendaciją, kuria patvirtinami 20 iš tų planų fiskaliniai reikalavimai, nes jie atitinka naujosios fiskalinės sistemos reikalavimus. Apskritai tai parodo techninio dialogo proceso naudingumą. Šis greitas įgyvendinimas užtikrina, kad 2025 m. būtų galima vykdyti aukštos kokybės fiskalinę priežiūrą.

Valstybės narės savo vidutinės trukmės laikotarpio planus pateikia iki sutartų terminų. Vidutinės trukmės laikotarpio planai buvo teikiami skirtingais etapais: du planai (Danijos ir Maltos) pateikti iki 2024 m. rugsėjo 20 d. termino. Dauguma valstybių narių sutiko su Komisija, kad pateikimas būtų atidėtas maždaug iki 2024 m. spalio 15 d., kad minėtus planus būtų galima pateikti kartu su euro zonos valstybių narių biudžeto planų projektais. Šiuo

⁹ Vadovaujantis Reglamento pereinamojo laikotarpio nuostatomis, pirmojo planų rinkinio pateikimo tvarkaraštis skiriasi nuo to, kuris taikomas įprastai, kai valstybės narės turėtų pateikti planus ne vėliau kaip galiojančio plano paskutinių galiojimo metų balandžio 30 d.

¹⁰ Iš valstybių narių, kurioms gali būti pateikta techninė informacija, šešios vis dar turėtų koreguoti savo fiskalinę būklę, kad jų deficitas ir skola per vidutinės trukmės laikotarpį išliktų mažesni už Sutartyje nustatytas pamatines vertes.

atidėjimu užtikrinta, kad valstybės narės turėtų pakankamai laiko laikytis nacionalinių procedūrų, kurias reikėjo pritaikyti prie naujo proceso, ir kad būtų užtikrintas nuoseklumas su biudžeto planų projektais.

Valstybės narės savo vidutinės trukmės laikotarpio planuose pateikė informaciją apie surengtas konsultacijas. Valstybės narės buvo primygtinai raginamos dėl vidutinės trukmės laikotarpio planų konsultuotis su socialiniais partneriais, regionų valdžios institucijomis, pilietinės visuomenės organizacijomis ir kitais atitinkamais nacionaliniais suinteresuotaisiais subjektais. Be to, rengiant planus svarbu įtraukti nacionalinius parlamentus, nes tai prisidėtų prie plane numatytų politikos įsipareigojimų patikimumo. Tačiau, atsižvelgiant į šių metų proceso laiko apribojimus ir poreikį išvengti fiskalinės priežiūros atotrūkio, šis reikalavimas pirmajam planų teikimo ciklui netaikomas, tačiau bus taikomas visiems būsimiems planams. Konsultacijos su nacionaliniais suinteresuotaisiais subjektais valstybėse narėse buvo įvairios ir nevienodos. Dauguma valstybių narių konsultavosi su nacionaliniais parlamentais ir socialiniais partneriais. Dviejų trečdalių valstybių narių planų rengimo procese tam tikrą vaidmenį atliko nacionalinės nepriklausomos fiskalinės institucijos, nors ir skirtingu mastu. Įgyvendinant planus būtų svarbu palaikyti nuolatinį dialogą su nacionaliniais suinteresuotaisiais subjektais ir įtraukti nacionalinius parlamentus, kad būtų galima padidinti planų efektyvumą.

Penki vidutinės trukmės laikotarpio planai bus pateikti vėliau, todėl jų vertinimas į šį rudens dokumentų rinkinį neįtrauktas. Austrijos, Belgijos, Bulgarijos, Lietuvos ir Vokietijos planų pateikimas buvo atidėtas dėl visuotinių rinkimų ir naujų vyriausybių formavimo. Naujosios vyriausybės turėtų pateikti savo planus kuo greičiau, kai pradės darbą, o Komisija savo vertinimą paskelbs vėliau.

Komisija įvertino, ar valstybių narių nustatyti grynujų išlaidų augimo planai, kurie taip pat bus vienintelis rodiklis, pagal kurį ateityje bus vertinama atitiktis, užtikrina fiskalinį tvarumą vidutinės trukmės laikotarpiu. Kiekvieno plano atveju Komisija išnagrinėjo, ar jame numatytas grynujų išlaidų planas atitinka Reglamento reikalavimus, t. y. ar juo užtikrinama, kad valdžios sektoriaus skola būtų pradėta patikimai mažinti iki koregavimo laikotarpio pabaigos arba kad ji išliktų apdiraus lygio, mažesnė nei 60 proc. BVP, ir kad per vidutinės trukmės laikotarpį valdžios sektoriaus deficitas būtų sumažintas iki mažesnio už 3 proc. BVP ir toks išliktų. Komisija taip pat įvertino, ar grynujų išlaidų planai atitiko Reglamente nustatytą skolos tvarumo apsaugos priemonę ir atsparumo deficitui apsaugos priemonę, kai aktualu, taip pat valstybių narių, kurioms taikoma perviršinio deficito procedūra, atitiktį deficito lyginamajam dydžiui ir poreikį vengti koregavimo sutelkimo laikotarpio pabaigoje. Atitiktis per vidutinės trukmės laikotarpio planų laikotarpį bus vertinama remiantis vien grynujų išlaidų augimo planu: taip bus užtikrintas skaidrumas ir sudarytos palankesnės sąlygos makroekonominiam stabilizavimui¹¹. Kalbant apie valstybes nares, kurios paprašė pratęsti koregavimo laikotarpį ir įsipareigojo įgyvendinti reformų ir investicijų rinkinį, Komisija įvertino, ar buvo laikomasi tokio pratęsimo kriterijų. Komisija išanalizavo visų

¹¹ Grynujų išlaidų rodikliui automatinio stabilizavimo priemonių veikimas ir kiti išlaidų svyravimai, kurių vyriausybė negali tiesiogiai kontroliuoti, nedaro įtakos, todėl jis suteikia veiksmų laisvę anticikliniam makroekonominiam stabilizavimui.

valstybių narių ketinimus dėl reformų ir investicijų, kuriomis siekiama reaguoti į pagrindinius iššūkius, nustatytus per Europos semestrą, ir atsižvelgti į bendrus ES prioritetus.

(ii) Vidutinės trukmės laikotarpio planų įsipareigojimai ir Komisijos vertinimas

Įvertinusi 21 vidutinės trukmės laikotarpio planą Komisija padarė išvadą, kad 20 iš jų nustatytas patikimas fiskalinis planas. Nustatyta, kad Reglamento reikalavimų dėl grynųjų išlaidų plano laikėsi visos valstybės narės, išskyrus Nyderlandus: numatoma, kad Nyderlandų pasiūlytas grynųjų išlaidų augimas lems Sutartyje nustatytų pamatinių verčių nesilaikymą vidutinės trukmės laikotarpiu. Atsižvelgdama į Nyderlandų plane pateiktą pareiškimą, kad šalis atsisako savo teisės pateikti peržiūrėtą planą, Komisija siūlo, kad Taryba rekomenduotų grynųjų išlaidų planą, atitinkantį Komisijos Nyderlandams perduotą techninę informaciją. Dėl kitų valstybių narių Komisija siūlo, kad Taryba rekomenduotų grynųjų išlaidų planus, kuriuos valstybės narės įtraukė į savo planus. 2 lentelėje parodytas valstybių narių planuojamas grynųjų išlaidų augimas per vidutinės trukmės laikotarpio planų laikotarpius.

Komisija planuose pateiktą grynųjų išlaidų augimo planą įvertino pagal Reglamente nustatytus reikalavimus. Kalbant apie pagrindines prielaidas, vertinimas grindžiamas dviem pagrindiniais elementais. Pirma, jeigu valstybės narės savo planuose naudojo makroekonominės ir fiskalines prielaidas, kurios skiriasi nuo išankstinių gairių, Komisija įvertino, ar skirtumas yra skaidriai paaiškintas ir deramai pagrįstas duomenimis paremtais ir patikimais ekonominiais argumentais. Antra, Komisija įvertino, ar šie prielaidų skirtumai, juos vertinant atskirai ir kartu, turi įtakos vidutiniam grynųjų išlaidų augimui, kurį valstybės įsipareigojo užtikrinti per koregavimo laikotarpį. Apskritai Komisija nustatė, kad tuomet, kai plane numatytas grynųjų išlaidų augimas yra didesnis nei išankstinėse gairėse, tai pagrindžiama tinkamai pagrįstais prielaidų skirtumais.

Penkioms valstybėms narėms rekomenduojamas fiskalinio koregavimo laikotarpis pratęsiamas iki septynerių metų, remiantis jų įsipareigojimu vykdyti atitinkamą investicijų ir reformų rinkinį. Įvertinta, kad visose penkiose valstybėse narėse (Italijoje, Ispanijoje, Prancūzijoje, Rumunijoje ir Suomijoje) reformų ir investicijų rinkinys atitinka Reglamente nustatytas pratęsimo sąlygas. Nustatyta, kad reformų ir investicijų įsipareigojimais tvariai didinamas augimo ir atsparumo potencialas ir remiamas fiskalinis tvarumas. Jais atsižvelgiama į bendrus Sąjungos prioritetus ir atitinkamas KŠSR ir užtikrinama, kad nacionalinėmis lėšomis finansuojamų viešųjų investicijų lygis būtų bent išlaikytas per plano laikotarpį. Jie taip pat atitinka ir, kai įmanoma, papildoma įsipareigojimus, įtrauktus į EGAD planus ir pagal daugiametę finansinę programą sudarytą partnerystės susitarimą. Kiekvienas iš reformų ir investicijų įsipareigojimų yra pakankamai detalizuotas, orientuotas į laikotarpio pradžią, įvykdytinas per nustatytą laiką bei galimas patikrinti. Visos penkios valstybės narės įtraukė EGAD planų priemones, kuriomis grindžiamas pratęsimas ir kuriomis siekiama gerinti fiskalinį tvarumą ir didinti ekonomikos augimo potencialą. Daugeliu atvejų valstybės narės įsipareigojo tęsti arba didinti su šiomis priemonėmis susijusias reformų pastangas per visą plano laikotarpį. Priemonių, įtrauktų į EGAD planus arba grindžiamų esamomis EGAD planų priemonėmis, pavyzdžiai yra, be kita ko, viešųjų išlaidų sistemos, pensijų sistemos, mokesčių sistemos, civilinės teisenos, verslo aplinkos ir darbo rinkos reformos, taip pat investicijos, susijusios su profesiniu mokymu, sveikatos priežiūra, moksliniais tyrimais ir plėtra ir

skaitmenine bei žaliaja pertvarka. Papildomai priimti reformų ir investicijų įsipareigojimai, be tų, kurie yra įtraukti į EGAD planus, yra, pavyzdžiui, socialinės gerovės ir sveikatos priežiūros reformos, pensijų ir mokesčių reformos ir priemonės, susijusios su įmonių galimybėmis gauti finansavimą.

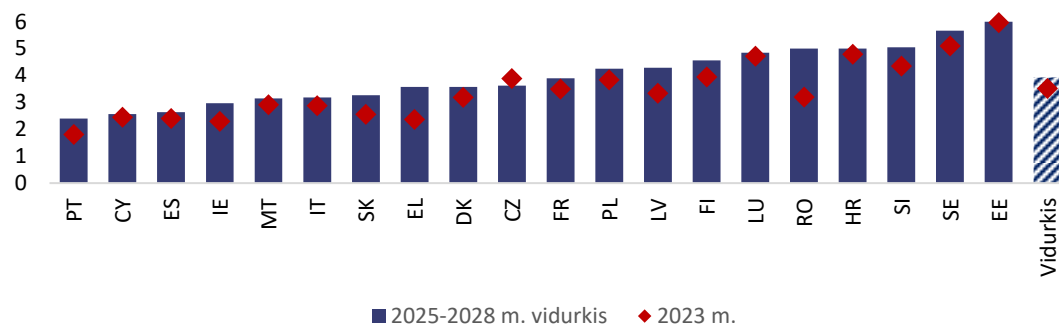
2 lentelė. Vidutinio grynujų išlaidų augimo vidutinės trukmės laikotarpio planuose apžvalga

	Vidutinės trukmės laikotarpio planas		Išankstinės Komisijos gairės
	<i>Vidutinis grynujų išlaidų augimas per plano laikotarpį</i>	<i>Paskutiniai koregavimo laikotarpio metai</i>	<i>Vidurkis per plano laikotarpį</i>
CZ	3,1	2028	3,5
DK	4,4	2028	5,8
EE	4,7	2028	3,1
IE	5,3	2028	nėra
EL	3,3	2028	3,1
ES	3,0	2031	2,8
FR	1,1	2031	1,6
IT	1,5	2031	1,5
HR	4,8	2028	4,0
CY	5,2	2028	4,9
LV	4,1	2028	3,7
LU	4,9	2028	nėra
MT	5,9	2028	5,9
NL	4,2	2028	3,2
PL	4,5	2028	4,5
PT	3,6	2028	3,6
RO	4,4	2031	5,2
SI	4,5	2028	4,4
SK	2,0	2028	2,0
FI	2,4	2031	1,5
SE	4,4	2028	4,5

Pastaba. Šalių, kurios negavo orientacinės trajektorijos dėl to, kad jų valdžios sektoriaus deficitas yra mažesnis nei 3 proc. BVP ir valdžios sektoriaus skola yra mažesnė nei 60 proc. BVP, atveju parodytas numanomas grynujų išlaidų augimas, pagrįstas jų technine informacija. Apskaičiuojant vidurkį kaip atskaitos taškas naudojami 2025 m.

Šaltinis: valstybių narių vidutinės trukmės laikotarpio planai, Komisijos orientacinė trajektorija / techninė informacija, pateikta 2024 m. birželio 21 d.

1 diagrama. Nacionalinėmis lėšomis finansuojamos investicijos 2023 m., palyginti su 2025–2028 m. vidurkiu (% BVP)

Pastaba. NL šios informacijos nepateikė. Pagal Reglamentą reikalaujama, kad valstybės narės, kurių koregavimo laikotarpis pratęsiamas, bent išlaikytų savo nacionalinėmis lėšomis finansuojamų investicijų lygį, palyginti su vidutinės trukmės laikotarpio lygiu prieš plano pradžią.

Šaltiniai: Europos Komisijos 2024 m. rudens prognozės.

III PRIEDAS. PERVERŠINIO DEFICITO PROCEDŪROS

Į rudens dokumentų rinkinį įtrauktos rekomendacijos, kuriomis nustatomas fiskalinis planas, kaip ištaisyti perversinį deficitą, aštuonioms valstybėms narėms, kurioms taikoma perversinio deficito procedūra¹². Taisomasis planas, įtrauktas į rekomendaciją dėl perversinio deficito procedūros, atitinka grynųjų išlaidų planą, Komisijos rekomenduojamą vidutinės trukmės laikotarpio plano procese, jeigu planas įvertinamas teigiamai, o vienas iš elementų yra derėjimas su minimaliu metiniu struktūriniu 0,5 proc. BVP koregavimu¹³. Belgijos ir Vengrijos atveju Komisija siūlo kaip taisomąjį planą rekomenduoti orientacinę trajektoriją, atnaujintą remiantis naujesniais duomenimis, nes Belgija savo vidutinės trukmės laikotarpio plano dar nepateikė, o Vengrijos planas dar vertinamas. Šių valstybių narių vidutinės trukmės laikotarpio planus teigiamai įvertinus Komisijai ir patvirtinus Tarybai, šie taisomieji planai gali būti peržiūrėti. Rumunijai nuo 2020 m. taikoma perversinio deficito procedūra; Tarybai liepos mėn. priėmus sprendimą pagal 126 straipsnio 8 dalį, kuriuo nustatoma, kad veiksmingų priemonių nesiimta, Komisija siūlo patikslintą rekomendaciją pagal 126 straipsnio 7 dalį su taisomuoju planu, kuris taip pat grindžiamas Rumunijos vidutinės trukmės laikotarpio planu. Perversinio deficito ištaisymo terminas nustatomas atsižvelgiant į plane nurodytą ištaisymo datą (kai yra), ją sutikrinus su Europos Komisijos 2024 m. rudens prognoze ir Komisijos vidutinės trukmės laikotarpio valdžios sektoriaus skolos prognozavimo sistema.

Komisija įvertino, ar Austrijoje ir Suomijoje yra susidaręs perversinis deficitas. Pagal rudens pranešimo pagal perversinio deficito procedūrą Austrija ir Suomija pranešė, kad planuojamas deficitas 2024 m. viršys 3 proc. BVP pamatinę vertę. Įvertinta, kad tiek Austrijos, tiek Suomijos 2024 m. perversinis deficitas nėra artimas pamatinei vertei. Remiantis Komisijos 2024 m. rudens prognoze numatoma, kad Austrijos valdžios sektoriaus deficitas viršys 3 proc. BVP pamatinę vertę per visą prognozės laikotarpį iki 2026 m., darant prielaidą, kad politika nesikeis, nes Komisijos prognozėje neatsižvelgiama į 2025 m. biudžetą, kadangi jo priėmimas atidėtas dėl Austrijos rinkimų ciklo. Suomijoje padėtis kitokia (nėra tikėtina, kad šalies valdžios sektoriaus deficitas 2025 ir 2026 m. viršys pamatinę vertę). Todėl Austrijos perversinis deficitas įvertintas kaip nelaikinas, o Suomijos – kaip laikinas. Be to, tiek Austrijos, tiek Suomijos planuojamam pamatinę vertę viršijančiam deficitui įtakos turėjo nepalankios makroekonominės sąlygos, todėl jie įvertinti kaip išskirtiniai. Atlikus abiejų valstybių narių analizę, pagal 126 straipsnio 3 dalį parengtame pranešime teigiama, kad, prieš atsižvelgiant į svarbius veiksnius, deficito kriterijus nėra įvykdytas. Kadangi dviguba sąlyga, būtina, kad Taryba ir Komisija atsižvelgtų į svarbius veiksnius sprendimo dėl perversinio deficito susidarymo priėmimo etapais, abiejose valstybėse narėse nėra tenkinama, į svarbius veiksnius atsižvelgti negalima. Atsižvelgdama į savo vertinimą, pateiktą pagal 126 straipsnio 3 dalį parengtame pranešime, ir apsvarsčiusi pagal SESV 126 straipsnio 4 dalį parengtą Ekonomikos ir finansų komiteto nuomonę, Komisija apsvarstys galimybę siūlyti Tarybai nustatyti, kad

¹² Atsižvelgiant į vidutinės trukmės laikotarpio planus pagal naująją sistemą, kuriuose numatyti valstybių narių reformų prioritetai, rekomendacijose euro zonos valstybėms narėms, kurioms taikoma perversinio deficito procedūra, nerekomenduojama pateikti ekonominės partnerystės programos pagal Reglamento (ES) 473/2013 9 straipsnį.

¹³ Remdamasi Reglamente (ES) 2024/1264 nustatytais pereinamojo laikotarpio nuostatomis ir atsižvelgdama į labai pasikeitusią palūkanų normų aplinką, Komisija pereinamuoju laikotarpiu 2025, 2026 ir 2027 m. gali pakoreguoti šį lyginamąjį dydį, kad nustatant siūlomą taisomąjį planą, susijusį su pirmaisiais vidutinės trukmės laikotarpio fiskaliniais struktūriniais planais, būtų atsižvelgta į palūkanų mokėjimų padidėjimą.

Austrijoje yra susidaręs perviršinis deficitas. Informacijoje, kuria buvo keičiamasi prieš parengiant šį pranešimą, Austrijos valdžios institucijos priminė, kad šiuo metu vyksta derybos dėl vyriausybės formavimo. Valdžios institucijos pareiškė ketinančios imtis būtinų priemonių, kad 2025 m. sumažintų deficitą iki mažesnės nei 3 proc. vertės, kad perviršinio deficito procedūros pradėti nereikėtų. Tam reikėtų iki 2025 m. sausio mėn. vyksiančio ECOFIN tarybos posėdžio priimti taisomųjų priemonių rinkinį. Komisija yra pasirengusi įvertinti tokį rinkinį, kai tik vyriausybė oficialiai susitars dėl susijusių priemonių ir kai jos bus pakankamai detalizuotos. Kita vertus, Komisijos 2024 m. rudens prognozėje numatoma, kad Suomijos deficitas nuo 2025 m. nebeviršys pamatinės vertės net nesiėmus jokių papildomų priemonių. Todėl Komisija mano, kad šiuo metu pradėti Suomijos perviršinio deficito procedūrą nebūtų naudinga.

Komisija taip pat peržiūrėjo valstybių narių, kurios buvo nagrinėtos 2024 m. pavasarį pateiktame pranešime pagal SESV 126 straipsnio 3 dalį, tačiau pradėti jų perviršinio deficito procedūros Komisija nerekomendavo, biudžeto būklę. Tos šalys – Čekija, Estija, Ispanija ir Slovėnija. Atsižvelgiant į rudens pranešimą pagal perviršinio deficito procedūrą ir Komisijos 2024 m. rudens prognozę, esminių Čekijos ir Ispanijos biudžeto būklės pokyčių, palyginti su pavasariu, nepastebėta, o Estijos ir Slovėnijos būklė iš esmės pagerėjo. Apskritai laikoma, kad pavasarį pateikto pranešimo pagal 126 straipsnio 3 dalį išvados, kad šių šalių perviršinio deficito procedūros pradėti nereikėtų, šį rudenį vis dar yra tinkamos visoms keturioms valstybėms narėms. Išsamesnis vertinimas pateiktas V priede.

IV PRIEDAS. BIUDŽETO PLANŲ PROJEKTŲ APŽVALGA IR EURO ZONOS FISKALINĖS POLITIKOS KRYPTIS

Euro zonos valstybių narių 2025 m. biudžeto planų projektuose pateikiamas jų pirmųjų vidutinės trukmės laikotarpio planų metų biudžeto vykdymas. 2024 m. spalio mėn. visos euro zonos valstybės narės, išskyrus Austriją, Belgiją ir Ispaniją¹⁴, Komisijai ir Euro grupei pateikė biudžeto planų projektus, prieš juos pateikdamos nacionaliniams parlamentams. Atsižvelgdama į savo 2024 m. rudens prognozę, Komisija priėmė nuomones, ar planai atitinka 2024 m. spalio 21 d. Tarybos rekomendacijas, o tai praktiškai reiškia, ar jie atitinka naująją ES fiskalinę sistemą. Komisijos požiūris į šį vertinimą ir jos nuomonės paaiškinamos ir apibendrinamos šio priedo pirmoje dalyje. Biudžeto planų projektai leidžia Komisijai įvertinti euro zonos fiskalinės politikos kryptį ir bendrą biudžeto būklę bei perspektyvas – tas vertinimas pateikiamas šio priedo antroje dalyje.

(i) *Valstybių narių biudžeto planų projektų vertinimo santrauka*

Toliau pateikiama Komisijos atlikto 2025 m. biudžeto planų projektų ir nacionalinės biudžeto politikos vertinimo santrauka¹⁵. Nuomonės grindžiamos Komisijos 2024 m. rudens prognoze, įskaitant į biudžeto planų projektus įtrauktą informaciją.

Vertinant biudžeto planų projektus daugiausia dėmesio skirta grynųjų išlaidų augimui. 2024 m. fiskalinės KŠSR yra kokybinės. Pagrindinis jų elementas yra rekomendacija visoms valstybėms narėms: „grynųjų išlaidų augimą 2025 m. apriboti iki tokio tempo, kuris padėtų vidutinės trukmės laikotarpiu valdžios sektoriaus bendrąją skolą pradėti patikimai mažinti ir valdžios sektoriaus deficitą išlaikyti mažesnę už Sutartyje nustatytą 3 % BVP pamatinę vertę“. Siekiant didesnio veiksmingumo reikia įvertinti, ar grynųjų išlaidų neviršija valstybių narių vidutinės trukmės laikotarpio planuose nustatytų viršutinių ribų, jeigu toks planas parengtas ir viršutinės ribos atitinka naujosios sistemos reikalavimus. Kitais atžvilgiais Komisija, atlikdama savo vertinimą, rėmėsi 2024 m. birželio 21 d. valstybėms narėms pateiktomis išankstinėmis gairėmis. Nuo kitų metų biudžeto planų projektų vertinimai bus grindžiami kiekvienos valstybės narės daugiamečiu grynųjų išlaidų planu, nustatytu Tarybos rekomendacijoje, kuria patvirtinamas vidutinės trukmės laikotarpio planas.

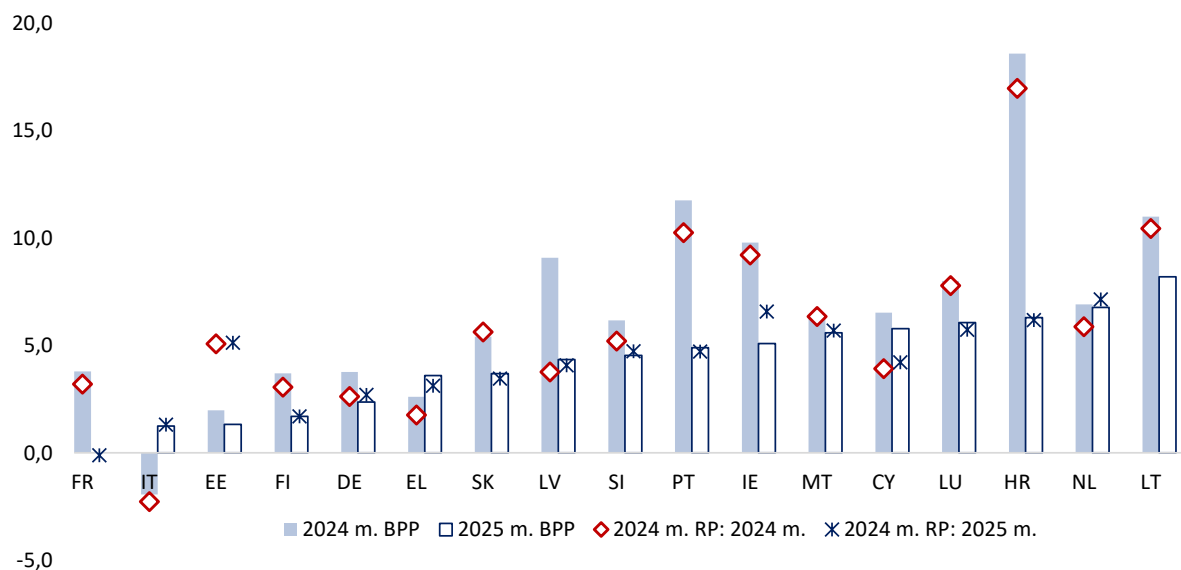
Vertinant grynųjų išlaidų augimą nagrinėjami 2025 m. metinis ir 2024–2025 m. bendras augimo tempas. Pirmuoju etapu Komisija įvertino 2025 m. metinį augimo tempą (skirtumo tarp „nevisiškai atitinka“ ir „neatitinka“ riba yra 0,3 proc. BVP). Antruoju etapu Komisija įvertino 2024–2025 m. bendrą augimo tempą (skirtumo tarp „nevisiškai atitinka“ ir „neatitinka“ riba yra 0,6 proc. BVP¹⁶). Nuomonės dėl biudžeto plano projekto išvada priklauso nuo blogesnio iš tų dviejų rodiklių (metinio arba bendro augimo tempo).

¹⁴ Komisija nereikalavo, kad valstybės narės pateiktų biudžeto plano projektą darydamos prielaidą, kad politika nesikeis. Tokie biudžeto planų projektai, parengti darant prielaidą, kad politika nesikeis, buvo pateikti per ankstesnius ciklus tuo atveju, pavyzdžiui, kai vyriausybė neteikė biudžeto projekto nacionaliniam parlamentui. Ši rudens tokioje padėtyje esančių valstybių narių, t. y. Austrijos, Belgijos ir Ispanijos, paprašyta atidėti pateikimą, kol bus galima parengti visavertį biudžeto plano projektą. Bet kuriuo atveju Komisija nuolat stebi biudžeto būklę visose valstybėse narėse remdamasi visa turima informacija, įskaitant techninę informaciją, kuria keičiasi nacionalinės valdžios institucijos ir Komisijos tarnybos.

¹⁵ Prie nuomonių pridedami statistiniai priedai, kuriuose pateikiama valstybių narių planams įvertinti būtina informacija.

¹⁶ Šios 0,3 proc. ir 0,6 proc. ribos atitinka kontrolės sąskaitos ribas.

2 diagrama. Grynųjų išlaidų augimas 2024 ir 2025 m. Biudžeto plano projektas, palyginti su 2024 m. Komisijos rudens prognoze

Šaltinis: Europos Komisijos 2024 m. rudens prognozė.

Pastaba. Austrija, Belgija ir Ispanija biudžeto planų projektų nepateikė. Prancūzijos grynujų išlaidų augimas paimtas iš vidutinės trukmės laikotarpio plano, nes biudžeto plano projekte grynujų išlaidų augimo ji nepateikė.

Vertinant Liuksemburgo, Maltos ir Portugalijos biudžeto planų projektus taip pat atsižvelgta į Tarybos rekomendaciją laipsniškai panaikinti likusias neatidėliotinas su energija susijusias paramos priemones. Liuksemburgas, Malta ir Portugalija yra vienintelės euro zonos valstybės narės, gavusios rekomendaciją iki 2024–2025 m. žiemos laipsniškai panaikinti neatidėliotinas su energija susijusias paramos priemones. Dėl visų trijų šalių Komisija daro išvadą, kad šių priemonių jos laipsniškai nepanaikino. Todėl bendra nuomonėje dėl biudžeto plano projekto pateikta išvada koreguojama iš „atitinka“ (t. y. vertinimas, grindžiamas grynujų išlaidų augimu) į „nevisiškai atitinka“.

Apskritai laikoma, kad aštuonių euro zonos valstybių narių biudžeto planų projektai atitinka fiskalines rekomendacijas, septynių valstybių narių jas atitinka nevisiškai, vienos neatitinka ir vienos gali neatitikti.

- Vertinama, kad Graikija, Italija, Kroatija, Kipras, Latvija, Prancūzija, Slovakija ir Slovėnija **atitinka** rekomendacijas, nes numatoma, kad jų grynosios išlaidos neviršys viršutinių ribų.
- Estija, Suomija ir Vokietija **nevisiškai atitinka** rekomendacijas, nes numatoma, kad jų metinės (Suomijos) ir (arba) bendros (Estijos ir Vokietijos) grynosios išlaidos viršys atitinkamas grynujų išlaidų augimo ribas, tačiau dar neviršys Reglamente numatytų kontrolės sąskaitos ribų. Numatoma, kad Airijos bendros grynosios išlaidos taip pat viršys atitinkamą ribą.
- Vertinama, kad Liuksemburgas, Malta ir Portugalija **nevisiškai atitinka** rekomendaciją, nes iki 2024–2025 m. žiemos jos laipsniškai nepanaikins neatidėliotinių su energija susijusių paramos priemonių, o jų grynosios išlaidos, kaip numatoma, grynujų išlaidų augimo ribų neviršys.

- Nyderlandai rekomendacijos **neatitinka**, nes numatoma, kad grynosios išlaidos (tiek metinės, tiek bendros) viršys viršutinę ribą.
- Kyla rizika, kad Lietuva **gali neatitikti** rekomendacijos, nes numatoma, kad grynųjų išlaidų (tiek metinių, tiek bendrų) augimo tempas bus didesnis už tą, kurį Komisija laikytų tinkamu pirmuoju žingsniu įgyvendinant naująją ekonomikos valdymo sistemą. Tačiau Lietuva dar nepateikė savo vidutinės trukmės laikotarpio plano.

Kalbant apie euro zonos valstybes nares, kurios 2025 m. biudžeto plano projekto dar nepateikė (Austrija, Belgija ir Ispanija), Komisija šiuo etapu negali įvertinti, ar tų valstybių narių 2025 m. fiskalinė politika atitinka rekomendacijas.

(ii) ***Bendri euro zonos fiskaliniai pokyčiai, įskaitant bendrą fiskalinės politikos kryptį***

Valstybių narių fiskalinė politika padėtų 2025 m. euro zonos deficitą sumažinti iki mažesnės nei 3 proc. BVP vertės. Dėl menko ekonomikos augimo ir didelio pajamų trūkumo 2023 m. valdžios sektoriaus deficito mažinimo tempas sustojo, nepaisant laipsniško COVID-19 laikinų neatidėliotinų priemonių panaikinimo. Tačiau numatoma, kad dėl mažėjančių subsidijų privačiosioms investicijoms (visų pirma būsto renovacijai Italijoje) ir didelių pajamų pokyčių euro zonos bendras deficitas 2024 m. vėl sumažės ir pagal Komisijos 2024 m. rudens prognozę sieks 3,0 proc. BVP¹⁷. Tuomet dėl valstybių narių konsolidavimo pastangų siekiant užtikrinti fiskalinį tvarumą vidutinės trukmės laikotarpiu, kaip nustatyta naujoje fiskalinėje sistemoje, 2025 m. deficitas turėtų šiek tiek sumažėti iki 2,9 proc. BVP. Ši prognozė iš esmės atitinka projekcijas valstybių narių biudžeto planų projektuose.

Numatoma, kad euro zonos valstybės skolos santykis su BVP 2025 m. šiek tiek padidės, tačiau tebėra gerokai mažesnis už 2020 m. pasiektą didžiausią vertę. Tiek biudžeto planų projektuose, tiek Komisijos prognozėje numatoma, kad skolos santykis su BVP, sumažėjęs nuo beveik 99 proc. BVP 2020 m., 2025 m. šiek tiek padidės (iki 90 proc.). Dėl vis dar didelio pirminio deficito ir didėjančių palūkanų išlaidų valstybės skolos santykis didėja, o mažesnė infliacija reiškia, kad nominaliojo BVP augimas yra lėtesnis ir apriboja vardiklio didėjimą.

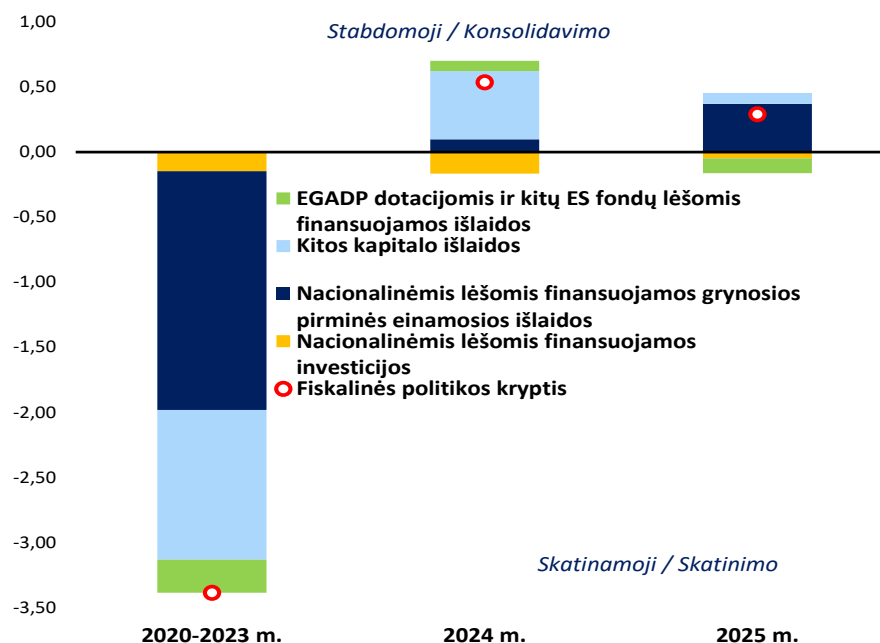
Po ilgo skatinamosios politikos laikotarpio 2024 m. euro zonos fiskalinė politika turėtų būti stabdomoji¹⁸. Po ketverių metų didelio masto (iš viso beveik 3½ proc. BVP) su krize susijusios skatinamosios politikos Komisijos rudens prognozėje numatomas ½ proc. BVP stabdomasis poveikis¹⁹. 2024 m. euro zonos fiskalinės politikos kryptį pirmiausia skatino kitų kapitalo išlaidų sumažėjimas, susijęs su laipsnišku didelių subsidijų privačiosioms investicijoms panaikinimu (ypač būsto renovacijai Italijoje) (3 diagrama). Likusių energijos priemonių panaikinimą iš esmės atsvėrė naujos grynosios einamosios išlaidos, kurios kelerius ateinančius metus gali turėti neigiamos įtakos fiskalinio konsolidavimo pastangoms.

¹⁷ Daugiau informacijos apie ES fiskalinę perspektyvą galima rasti Komisijos 2024 m. rudens prognozėje: https://economy-finance.ec.europa.eu/publications/european-economic-forecast-autumn-2024_en

¹⁸ Numatoma, kad tiek 2024 m., tiek 2025 m. visų nacionalinėmis lėšomis finansuojamų grynųjų išlaidų poveikis fiskalinės politikos kryptiai bus stabdomasis (beveik ½ proc. BVP).

¹⁹ Fiskalinės politikos kryptimi matuojama trumpalaikė diskrecinės fiskalinės politikos paskata ekonomikai. Ji grindžiama grynųjų išlaidų padidėjimu, palyginti su 10 metų potencialiu gamybos apimties augimu. Agreguotos grynosios išlaidos, naudojamos fiskalinės politikos kryptiai įvertinti, apima EGADP dotacijomis ir kitomis ES fondų lėšomis finansuojamas išlaidas.

3 diagrama. Euro zonos fiskalinės politikos kryptis ir komponentai 2020–2025 m. (% BVP)

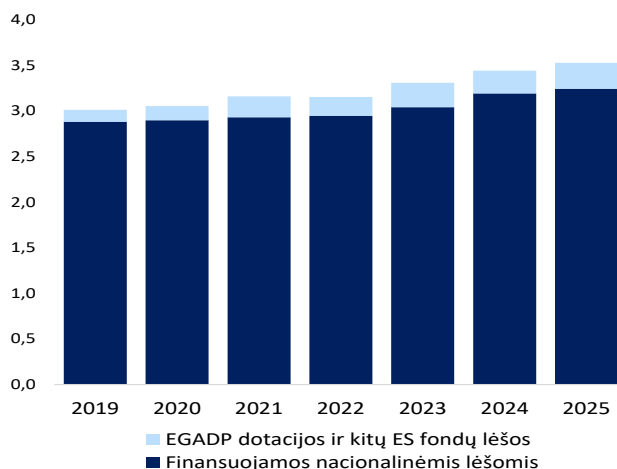

Pastaba. 2020–2023 m. fiskalinės politikos kryptis yra suvestinė.

Šaltinis: Europos Komisijos 2024 m. rudens prognozė.

Numatoma, kad 2025 m. euro zonos fiskalinės politikos kryptis bus šiek tiek stabdomoji, o gryųjų einamųjų išlaidų sumažėjimą iš dalies atvers didėjančios investicijos. Pagal rudens prognozę numatoma, kad fiskalinės politikos kryptis bus šiek tiek stabdomoji ir sudarys kiek daugiau nei $\frac{1}{4}$ proc. BVP. Ją vykdyti skatins gryųjų einamųjų išlaidų sumažėjimas, taip pat nedidelis tolesnis vyriausybės subsidijų privačiosioms investicijoms sumažėjimas. Šį stabdomąjį poveikį iš dalies atsveria nedidelis investicijų, finansuojamų tiek nacionalinių biudžetų lėšomis, tiek EGADP dotacijomis ir kitų ES fondų lėšomis, padidėjimas (4 diagrama). Tai rodo, kad naujoji fiskalinė sistema nuo pat pradžių veiksmingai užtikrino, kad konsolidavimas nebūtų vykdomas būtinų investicijų į žaliąją ir skaitmeninę pertvarką, našumą ir konkurencumą mažinimo sąskaita.

4 diagrama. Euro zonos viešosios investicijos 2019–2025 m. (potencialaus BVP %)

(1) Nacionalinėmis lėšomis finansuojamos investicijos apima bendrą su ES fondais nacionalinį finansavimą.

Šaltiniai: Europos Komisijos 2024 m. rudens prognozės.

Šiek tiek stabdomoji fiskalinės politikos kryptis 2025 m. yra tinkama. Pirma, einamųjų išlaidų sumažinimas atitinka poreikį palaipsniui didinti viešųjų finansų tvarumą kai kuriose valstybėse narėse po 2020–2023 m. laikotarpio, kai įprastas ES fiskalinių taisyklių veikimas buvo sustabdytas pradėjus taikyti bendrąją nukrypti leidžiančią išlygą COVID-19 krizės ir Rusijos agresijos karo prieš Ukrainą bei susijusios energetikos krizės poveikiui mažinti. Antra, skolos daromas spaudimas toliau didės dėl, *inter alia*, su visuomenės senėjimu susijusių išlaidų, žaliosios ir skaitmeninės pertvarkos ir gynybos, taip pat dėl nepalankesnio palūkanų normų ir ekonomikos augimo skirtumo – dėl viso to ateityje reikės papildomos fiskalinės erdvės. Trečia, nedidelė investicijų plėtra 2025 m., besitęsianti nuo pandemijos pradžios, atitinka poreikį užtikrinti tvarų ir integracinį augimą vidutinės trukmės ir ilguoju laikotarpiu ir naujojoje sistemoje skiriamą didelį dėmesį reformų ir investicijų skatinimui. Bendra šiek tiek stabdomoji fiskalinės politikos kryptis ir nuolat augančios investicijos taip pat padėtų išvengti didelio neigiamo poveikio bendrai ekonominei veiklai euro zonoje trumpuoju ir taip pat ilguoju laikotarpiu.

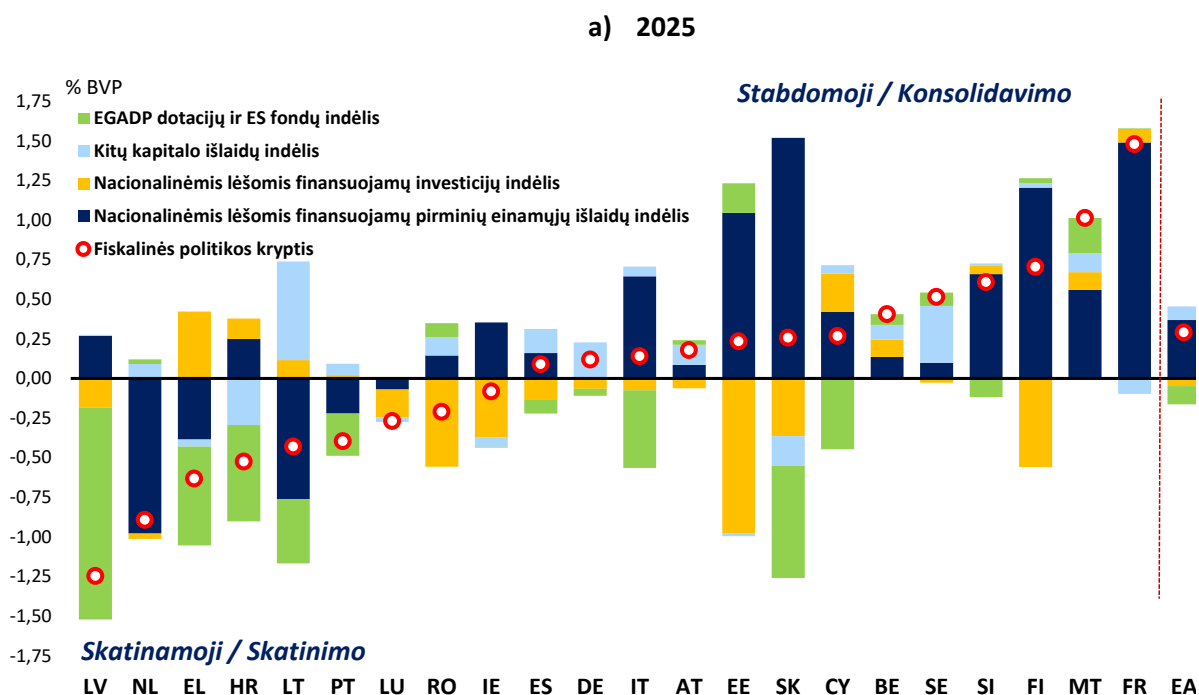
2025 m. euro zonoje numatoma šiek tiek stabdomoji fiskalinės politikos kryptis paremtų pinigų politikos pastangas užtikrinti, kad infliacija grįžtų prie tikslinio lygio. 2024 m. birželio mėn. dėl mažėjančios infliacijos ECB pradėjo mažinti savo indėlių priemonės palūkanų normą – normą, kuria naudodamasi valdančioji taryba valdo pinigų politikos kryptį, – iki 3,75 proc. (devynis mėnesius iki tol ji buvo stabili ir siekė 4 proc.). Nuo to laiko ECB dar du kartus sumažino indėlių priemonės palūkanų normą 25 baziniais punktais iki dabartinės 3,25 proc. vertės. ECB teigė, kad pinigų politikos palūkanų normos išliks pakankamai ribojamojo pobūdžio tol, kol tai bus būtina siekiant užtikrinti, kad infliacija laiku grįžtų prie 2 proc. tikslinio lygio. Taigi, šiek tiek stabdomoji euro zonos fiskalinės politikos kryptis 2025 m. prisidėtų prie politikos priemonių derinio, kuriuo mažinamas infliacinis spaudimas, o pinigų institucijoms būtų suteikta galimybių ateityje toliau mažinti palūkanų normas. Tai turėtų teigiamą poveikį fiskaliniam tvarumui.

(iii) Valstybių narių fiskalinė būklė

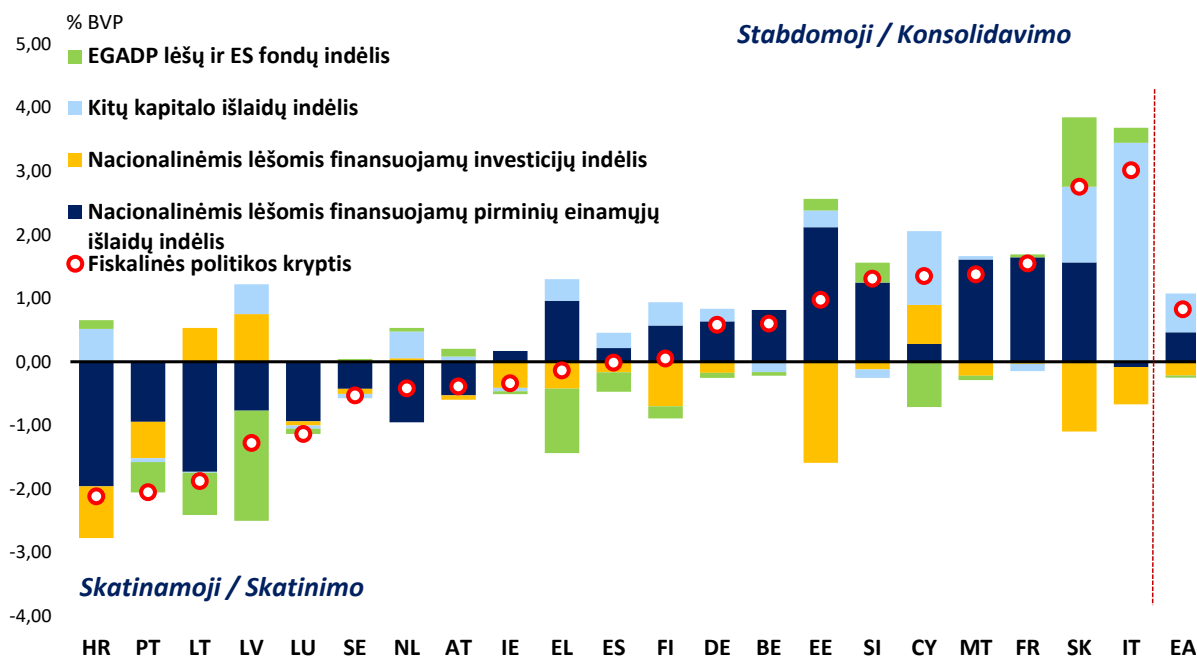
Deficitas ir skola euro zonoje labai skiriasi, visų pirma vertinant jų atitiktį Sutartyje nustatytoms pamatinėms vertėms. Keturios euro zonos valstybės narės planuoja, kad 2025 m. biudžeto deficitas viršys 3 proc. BVP (Italija, Malta, Prancūzija ir Slovakija), o Komisijos prognozėje numatoma, kad deficitas 3 proc. viršys ir Austrijoje ir Belgijoje. Kalbant apie valstybės skolą numatoma, kad vienuolikos euro zonos skolos santykis 2025 m. viršys 60 proc. BVP. Pokyčiai įvairiose šalyse skiriasi: skolos santykis didėja daugiau nei pusėje euro zonos valstybių narių, įskaitant tris iš penkių valstybių narių, kurių skola viršija 100 proc. BVP (Belgija, Italija ir Prancūzija).

Vis dar numatoma, kad 2025 m. fiskalinės politikos kryptis valstybėse narėse bus labai nevienoda. Šie geografiniai skirtumai taip pat akivaizdūs 2024 m.: nepaisant bendros stabdomosios euro zonos politikos krypties, numatoma, kad pusės euro zonos valstybių narių politika bus skatinamoji. Numatoma, kad 2025 m. trečdalis euro zonos valstybių narių fiskalinė politika bus skatinamoji, šešių stabdomoji, o likusių valstybių narių fiskalinė politika bus iš esmės neutrali. Kaip ir tikėtasi, valstybėse narėse, kurių koregavimo poreikiai pagal naująją sistemą yra didžiausi, fiskalinė politika turėtų būti stabdomoji. Taigi fiskalinės politikos poveikis svyruos nuo 1½ proc. stabdomojo iki 1¼ proc. BVP skatinamojo poveikio (5 diagrama). Kalbant apie sudėtį numatoma, kad nacionalinėmis lėšomis finansuojamos einamosios išlaidos daugelyje valstybių narių susitrauks. Susitraukimą daugelyje šalių lemia su energija nesusijusių išlaidų sumažėjimas (ir laipsniškas likusių energijos priemonių panaikinimas tam tikrose valstybėse narėse).

5 diagrama. Euro zonos valstybių narių fiskalinės politikos kryptis ir komponentai 2025 m. ir 2024–2025 m. (% BVP)

b) 2024–2025 m. bendrai

(1) Nacionalinėmis lėšomis finansuojamos investicijos apima bendrą su ES fondais nacionalinį finansavimą.

Šaltiniai: Europos Komisijos 2024 m. rudens prognozės (AF2024).

Numatoma, kad 2025 m. viešosios investicijos padidės beveik visose valstybėse narėse: įnašai iš nacionalinių biudžetų bus skirtingi, o keliose valstybėse narėse didelį poveikį turės EGADP dotacijos ir ES fondų lėšos. Pagal Komisijos prognozę, bendros investicijos didės visose euro zonos valstybėse narėse, išskyrus tris. Nacionalinėmis lėšomis finansuojamos investicijos 2025 m. turėtų turėti skatinamąjį poveikį pusėje valstybių narių. Šalyse, kurių nacionalinėmis lėšomis finansuojamos investicijos turi stabdomąjį poveikį, EGADP dotacijos ir kitų ES fondų lėšos įsisavinamos vis sparčiau. 2025 m. EGADP dotacijų įsisavinimas turėtų dar spartėti iki 0,4 proc. BVP ir turės skatinamąjį poveikį beveik visose valstybėse narėse; kitų ES fondų lėšų įsisavinimas taip pat spartėja. Tai suteiks galimybę ES toliau finansuoti investicinius projektus ir našumą didinančias reformas, kartu užtikrinant, kad valstybės narės galėtų padidinti nacionalinį fiskalinį tvarumą.

V PRIEDAS. Valstybių narių, kurios buvo įtrauktos į 2024 m. pavasario dokumentų rinkinyje pateiktą pranešimą pagal 126 straipsnio 3 dalį, tačiau pradėti jų perviršinio deficito procedūros Komisija nusprendė nesiūlyti, pakartotinis vertinimas

- **Čekija.** Pavasarį pranešta apie 3,7 proc. BVP deficitą 2023 m. ir planuojamą 2,3 proc. BVP lygų deficitą 2024 m. Dėl to Čekija pavasarį įtraukta į pranešimą pagal 126 straipsnio 3 dalį. Tačiau deficito kriterijus 2023 m. įvertintas kaip įvykdytas dėl švelninamojo svarbių veiksnių pobūdžio. Rudenį pateiktame pranešime pagal perviršinio deficito procedūrą nurodytas deficitas siekia 3,8 proc. BVP 2023 m. ir 2,8 proc. BVP 2024 m., taigi matomas nedidelis pablogėjimas, palyginti su pavasariu. Svarbūs veiksniai, į kuriuos atsižvelgta pavasarį, tebėra aktualūs. Be to, Komisijos 2024 m. rudens prognozėje numatoma, kad deficitas sudarys 2,5 proc. BVP 2024 m., 2,3 proc. BVP 2025 m. ir 1,9 proc. BVP 2026 m. Apskritai rudenį nenustatyta jokių esminių Čekijos padėties pokyčių, palyginti su pavasariu, ir laikoma, kad pavasarį pateikto pranešimo pagal 126 straipsnio 3 dalį išvada dėl Čekijos (t. y. pradėti perviršinio deficito procedūros nesiūloma) šį rudenį tebėra tinkama.
- **Estija.** Pranešime pagal perviršinio deficito procedūrą pavasarį nurodytas 3,4 proc. BVP deficitas 2023 m. ir planuojamas 2,9 proc. BVP deficitas 2024 m. Dėl to Estija pavasarį įtraukta į pranešimą pagal 126 straipsnio 3 dalį. 2023 m. deficitas įvertintas kaip artimas pamatinei vertei, o 3 proc. pamatinės vertės viršijimas įvertintas kaip susidaręs dėl išimtinių aplinkybių. Apskritai deficito kriterijus įvertintas kaip įvykdytas dėl švelninamojo svarbių veiksnių pobūdžio. Rudenį pateiktame pranešime pagal perviršinio deficito procedūrą matomas didelis pagerėjimas, palyginti su 2023 m. pavasariu: dabar deficitas sudaro 2,8 proc. BVP, tačiau 2024 m. planuojamas deficitas šiek tiek didesnis – 3,0 proc. BVP. 2024 m. spalio 22 d. pranešime spaudai Eurostatas pareiškė išlygą dėl Estijos pateiktų 2023 m. duomenų kokybės. Eurostatas su Estijos statistikos institucijomis diskutuoja dėl tinkamo karinių išlaidų, kurios turi maždaug 0,4 proc. BVP poveikį deficitui, registravimo laiko. Svarbūs veiksniai, į kuriuos atsižvelgta pavasarį, tebėra aktualūs. Komisijos 2024 m. rudens prognozėje numatoma, kad deficitas 2024, 2025 ir 2026 m. išliks 3,0 proc. BVP. Apskritai biudžeto būklė pagerėjo, palyginti su pavasariu, nes remiantis rudens pranešimu 2023 ir 2024 m. deficito santykis su BVP pamatinės vertės neviršija. Todėl pavasarį pateikto pranešimo pagal 126 straipsnio 3 dalį išvada dėl Estijos (t. y. pradėti perviršinio deficito procedūros nesiūloma) šį rudenį tebėra tinkama.
- **Ispanija.** Pavasario pranešime nurodytas faktinis 3,6 proc. BVP deficitas 2023 m. ir planuojamas 3,0 proc. BVP deficitas 2024 m. Komisijos 2024 m. pavasario prognozėje nurodytas 3,0 proc. BVP deficitas 2024 m. ir 2,8 proc. BVP deficitas 2025 m., todėl pavasarį priimtame pranešime pagal 126 straipsnio 3 dalį padaryta išvada, kad šiuo etapu pradėti perviršinio deficito procedūrą nebūtų naudinga. Rudenį pateiktame pranešime pagal perviršinio deficito procedūrą nurodytas 3,5 proc. BVP deficitas 2023 m. ir planuojamas 3,0 proc. BVP deficitas 2024 m., taigi jokio pablogėjimo, palyginti su pavasariu, nėra. Komisijos 2024 m. rudens prognozėje numatoma, kad deficitas sudarys 3,0 proc. BVP 2024 m., 2,6 proc. 2025 m. ir 2,7 proc. 2026 m. Apskritai rudenį nenustatyta jokių esminių Ispanijos padėties pokyčių, palyginti su

pavasariu, ir laikoma, kad pavasarį pateikto pranešimo pagal 126 straipsnio 3 dalį išvada dėl Ispanijos (t. y. pradėti perviršinio deficito procedūros nesiūloma) šį rudenį tebėra tinkama.

- **Slovėnija.** Pavasarį Slovėnija pranešė apie faktinį 2,5 proc. BVP deficitą 2023 m. ir planuojamą 3,6 proc. BVP deficitą 2024 m. Tačiau atsižvelgiant į neapibrėžtumą, susijusį su planuojamais duomenimis, ir į tai, kad Komisijos 2024 m. pavasario prognozėje nurodytas 2,8 proc. BVP deficitas 2024 m., pavasarį nuspręsta Slovėnijos perviršinio deficito procedūros nepradėti. Rudenį pateiktame pranešime pagal perviršinio deficito procedūrą nurodytas 2,6 proc. BVP deficitas 2023 m. ir 2024 m. planuojamo deficito pagerėjimas iki 2,9 proc. BVP, taigi deficitas yra mažesnis už pamatinę vertę. Komisijos 2024 m. rudens prognozėje numatoma, kad deficitas sudarys 2,4 proc. BVP 2024 m. ir 2,1 proc. BVP tiek 2025 m., tiek 2026 m. Apskritai biudžeto būklė pagerėjo, palyginti su pavasariu, nes remiantis rudens pranešimu 2023 ir 2024 m. deficito santykis su BVP pamatinės vertės neviršija. Todėl pavasarį pateikto pranešimo pagal 126 straipsnio 3 dalį išvada dėl Slovėnijos (t. y. pradėti perviršinio deficito procedūros nesiūloma) šį rudenį tebėra tinkama.

VI PRIEDAS. Skolos tvarumo analizė ir jautrumo analizė

Šiame priede pateikiama valstybės skolos raidos, kuriai gali daryti poveikį makroekonominiai sukrėtimai, jautrumo analizė, kaip reikalaujama pagal Reglamento (ES) Nr. 473/2013 7 straipsnį. Vertinant galimą rizikos nominaliajam BVP augimui poveikį valstybės skolos dinamikai, finansų rinkų pokyčius ir valdžios sektoriaus biudžeto būklę veikiančius fiskalinius sukrėtimus naudojamos tikimybinės skolos projekcijos ⁽²⁰⁾.

Tikimybinėse projekcijose atsižvelgiama į 2025–2029 m. vieną pagrindinį skolos projekcijų scenarijų gaubiantį makroekonominį neapibrėžtumą: Komisijos 2024 m. rudens prognozės scenarijų. Šiame scenarijuje po prognozės laikotarpio taikoma įprasta prielaida, kad fiskalinė politika nesikeis ⁽²¹⁾. Šis scenarijus neapima fiskalinio konsolidavimo išpareigojimų vidutinio laikotarpio fiskaliniuose struktūriniuose planuose, kuriuos pateikė valstybės narės.

Pagrindinio scenarijaus makroekonominės sąlygas veikia sukrėtimai, kad būtų gautas galimų skolos raidos variantų skirstinys (kūgis vėduoklės formos diagramose, pateiktose 6 diagramoje). Kūgis atitinka įvairias galimas makroekonominės sąlygas ir iki 10 000 sukrėtimų, kuriais remiantis modeliuojamas poveikis augimui, trumpalaikėms ir ilgalaikėms palūkanų normoms ir pirminiam balansui. Šių sukrėtimų dydis ir koreliacija atspindi praeities duomenų kintamumą ir šių kintamųjų santykį ⁽²²⁾. Todėl vėduoklės formos diagramose pateikiama tikimybinė informacija apie euro zonos skolos dinamiką, parengta atsižvelgiant į galimus augimui, palūkanų normoms ir pirminiam balansui nepalankius sukrėtimus, kurie savo dydžiu ir koreliacija atitinka ankstesnius pokyčius.

Vėduoklės formos diagramoje pagal pagrindinį scenarijų projektuojama skolos raida pažymėta raudona linija. Modeliavimo rezultatų mediana pažymėta brūkšnine juoda linija. Kūgis apima 80 proc. visų galimų skolos raidos variantų, o iš 20 proc. mažiausiai tikėtinų sukrėtimų gauti raidos variantai nerodomi. Skirtingai patamsintos kūgio sritys atitinka skirtingas bendro galimų skolos raidos variantų skirstinio dalis.

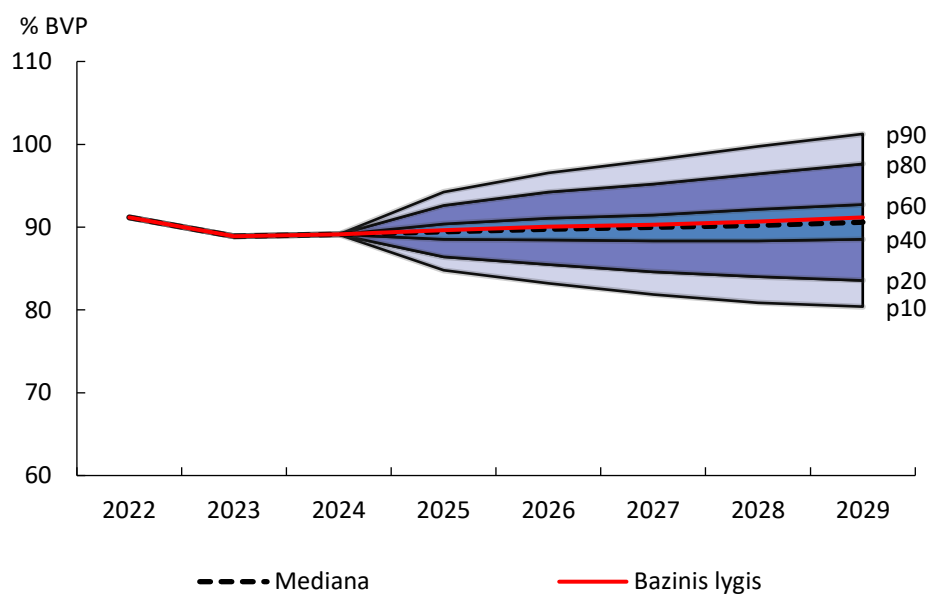
Apskaičiuota, kad 2029 m. skolos mediana sudaro 90 proc. BVP, t. y. yra vienoda tikimybė, kad skola bus didesnė ar mažesnė nei tas lygis. Be to, bazinio lygio scenarijus rodo nedidelį skolos santykio padidėjimą per kitus penkerius metus, o tikimybinės projekcijos su 57 proc. tikimybė rodo, kad skola 2029 m. iš tikrųjų gali būti didesnė, nei buvo 2024 m.

²⁰ Šiame dokumente naudota tikimybinių valstybės skolos projekcijų metodika pateikiama Europos Komisijos 2019 m. skolos tvarumo stebėsenos ataskaitos „Debt Sustainability Monitor 2019“ A7 priede ir K. Berti straipsnyje (2013 m.) „Stochastic public debt projections using the historical variance-covariance matrix approach for EU countries“, European Economy, Economic Paper No. 480.

²¹ Komisijos 2024 m. rudens prognozę įtrauktos fiskalinės politikos priemonės, kurios buvo priimtos arba bent patikimai paskelbtos, ir 2024 m. spalio 31 d. turima informacija. Po 2026 m. (paskutinių prognozės metų) struktūrinis pirminis balansas keičiamas tik atsižvelgiant į numatomas (grynąsias) visuomenės senėjimo išlaidas.

²² Daroma prielaida, kad sukrėtimai atitinka bendrą normalųjį skirstinį.

6 diagrama. Tikimybių skolos projekcijų pagal Komisijos prognozės scenarijų vėduoklės formos diagramos; euro zona

Pastaba. Brūkšninė linija rodo medianą, o raudona linija – bazinio lygio scenarijų.

VII PRIEDAS. Makroekonominių ir fiskalinių rodiklių lentelės

	Realiojo BVP augimas (%)				Nominalusis balansas (% BVP)				Valdžios sektoriaus skola (% BVP)			
	2024 m.		2025 m.		2024 m.		2025 m.		2024 m.		2025 m.	
Šalis	BPP	KOM	BPP	KOM	BPP	KOM	BPP	KOM	BPP	KOM	BPP	KOM
BE	nėra	1,1	nėra	1,2	nėra	-4,6	nėra	-4,9	nėra	103,4	nėra	105,1
DE	0,3	-0,1	1,0	0,7	-2 ½	-2,2	-1 ¾	-2,0	63 ¼	63,0	63 ¼	63,2
EE	-1,0	-1,0	2,1	1,1	-2,7	-3,0	-3,0	-3,0	23,7	23,2	25,0	24,2
IE	-0,2	-0,5	3,9	4,0	4,5	4,4	1,7	1,4	41,4	41,6	37,9	38,3
EL	2,2	2,1	2,3	2,3	-1,0	-0,6	-0,6	-0,1	153,7	153,1	149,1	146,8
ES	nėra	3,0	n.a.	2,3	nėra	-3,0	nėra	-2,6	nėra	102,3	nėra	101,3
FR	1,1	1,1	1,1	0,8	-6,1	-6,2	-5,0	-5,3	112,9	112,7	114,7	115,3
HR	3,6	3,6	3,2	3,3	-2,1	-2,1	-2,3	-2,1	57,4	57,3	56,0	56,0
IT	0,7	0,7	1,2	1,0	-3,8	-3,8	-3,3	-3,4	135,8	136,6	136,9	138,2
CY	3,7	3,6	3,1	2,8	3,9	3,5	2,7	2,7	68,9	66,4	64,1	61,4
LV	1,4	0,0	2,9	1,0	-2,6	-2,8	-2,9	-3,2	45,8	48,1	47,0	50,3
LT	2,3	2,2	2,9	3,0	-2,2	-2,0	-3,0	-2,4	39,4	38,3	43,2	41,0
LU	1,5	1,2	2,7	2,3	-0,6	-0,6	-0,6	-0,8	27,5	27,5	27,5	27,6
MT	4,9	5,0	4,3	4,3	-4,0	-4,0	-3,5	-3,5	49,5	49,8	50,1	50,4
NL	0,6	0,8	1,5	1,6	-1,8	-0,2	-2,5	-1,9	45,0	43,3	46,7	44,3
AT	nėra	-0,6	nėra	1,0	nėra	-3,6	nėra	-3,7	nėra	79,5	nėra	80,8
PT	1,8	1,7	2,1	1,9	0,4	0,6	0,3	0,4	95,9	95,7	93,3	92,9
SI	1,5	1,4	2,4	2,5	-2,9	-2,4	-2,6	-2,1	67,5	67,1	65,4	64,4
SK	2,3	2,2	2,2	2,3	-5,8	-5,8	-4,7	-4,7	58,9	58,9	59,6	59,8
FI	-0,2	-0,3	1,7	1,5	-3,7	-3,7	-2,9	-3,0	81,7	82,6	83,2	84,7
EA20	0,9	0,8	1,5	1,3	-3,2	-3,0	-2,8	-2,9	89,2	89,1	89,5	89,6

Pastaba. Austrija, Belgija ir Ispanija biudžeto planų projektų nepateikė.

Šaltinis: Europos Komisijos 2024 m. rudens prognozės (2024 m. RP).